

Boeken

Er zullen tegenwoordig nog maar weinig economiestudenten zijn die de naam Gunnar Myrdal kennen en datzelfde geldt waarschijnlijk voor hun docenten. Toch ontving Myrdal (1898–1987) in 1974 de Nobelprijs voor Economie. Hij kreeg die prijs samen met Friedrich Hayek, die in vrijwel alles zijn tegenpool was. Hayek geniet tegenwoordig nog steeds bekendheid als ideoloog van de vrije-markteconomie. Myrdal daarentegen wilde geen politieke meningen als wetenschappelijke inzichten verkon- digen en besteedde veel aandacht aan het expliciet maken van waarden en uitgangspunten in zijn eigen werk. Behalve academicus was Myrdal ook sociaaldemocratisch politicus. Hij was lid van het Zweedse parlement en na de oorlog minister van Handel. Tus- sen 1947 en 1957 gaf hij leiding aan de European Economic Commission van de Verenigde Naties (VN). Zijn vrouw Alva Myrdal was eveneens actief in de Zweedse politiek en vervulde diploma- tische functies bij de VN. Zij ontving in 1982 de Nobelprijs voor de Vrede. Twee Nobelprijzen voor een echtpaar dat een halve eeuw lang een leidende rol speelde in de intellectuele debatten over economisch beleid en economische ontwikkeling, maar dat nu bijna is vergeten: is dat terecht?

De historicus Örjan Appelqvist meent van niet en heeft een kleine monografie gewijd aan het gedachtegoed van Gunnar Myrdal, waarin hij ook aandacht besteedt aan de vraag hoe je met Myrdals ogen naar de bankencrisis van 2008 zou moeten kijken. Op zich is dat een goed idee, want Myrdal werd sterk beïnvloed door de crisis van 1929, die hij van nabij kon mee- maken, omdat hij juist in 1929 en 1930 met een Rockefeller- beurs in de Verenigde Staten verbleef. Het boek lijkt echter wel enigszins onder de dubbele doelstelling. Een uitvoeriger bespreking van Myrdals leven en werk zou de gepresenteerde ‘myrdaliaanse’ visie op de huidige crisis wellicht overtuigender gemaakt hebben.

De bekendste werken van Myrdal zijn twee zeer omvangrijke studies. In 1944 verscheen *An American dilemma* over het Amerikaanse rassenprobleem en in 1968 verscheen *Asian dra- ma* over armoede in Azië, in het bijzonder India. Beide studies bevatten diepgaande analyses van de complexe oorzaken van ar- moede, discriminatie en corruptie. Myrdal laat zien dat oorzaak en gevolg op allerlei manieren op elkaar inwerken en muntte daarvoor het begrip *cumulatieve causatie*: de vooroordelen die leiden tot discriminatie, worden bevestigd door de gevolgen van discriminatie, armoede maakt deelname aan onderwijs on- mogelijk en gebrek aan onderwijs leidt tot armoede. Deze vi-

Auteur **Örjan Appelqvist**

Titel **The political economy of Gunnar Myrdal.**

Transcending dilemmas post-2008

Uitgever **Londen: Routledge**

BEN DANKBAAR

Emeritus hoogleraar aan de Radboud

Universiteit Nijmegen

HENRY VAN MAASAKKER

econoom en promovendus aan de Radboud

Universiteit Nijmegen

cieuze cirkels leverden Myrdal wel eens het verwijt op pessimistisch te zijn. Appelqvist suggereert dat er wellicht ook een politieke strategie achter zat. Door het probleem in zijn volle omvang te beschrijven, werd de noodzaak van in- terventie duidelijk.

Myrdal studeerde rechten, verdiepte zich daarna in de politieke economie en promoveerde in 1927 bij Gustav Cassel. Cassel was een leidende prota- gonist van de beweging om van econo- mie een ‘echte’ objectieve wetenschap te maken. Daartoe moesten de klassieke waardetheorieën plaats maken voor een objectieve prijstheorie. Myrdal wijdde zijn proefschrift aan deze opgave, maar kwam tot de conclusie dat prijzen be- invloed werden door verwachtingen en dat dus van ‘objectieve’ prijzen geen sprake kon zijn. Hij constateerde ook dat de vigerende prijstheorieën geen aandacht besteedden aan de factor tijd. Wanneer dat wel gedaan wordt en alle belemmeringen voor frictieloze prijsaanpassingen in ogenschouw wor- den genomen, blijft er van een tendens naar ‘evenwicht’ niets over. Reflecterend op de Wall Street Crash zocht hij vervol- gens inspiratie in het werk van een andere beroemde Zweedse econoom, Knut Wicksell. Het resultaat was een studie over monetair evenwicht (1931). Toen deze studie in 1939 in het Engels verscheen, werd deze gezien als een belangrijke aanvul- ling en correctie op het werk van Keynes. Myrdal nam radicaal afscheid van de notie dat er tendensen tot evenwicht bestaan in de economie. Hij benadrukte het bestaan van dynamische en cumulatieve tendensen weg van ‘evenwicht’ en de noodzaak van politieke interventies om deze tendensen te beheersen. An- ders dan Keynes besteedde hij veel aandacht aan het ex ante verschil tussen besparingen en investeringen. Grotere besparin- gen leveren niet automatisch meer investeringen op. Monetair beleid gericht op een lagere rentevoet is onvoldoende om inves- teringen uit te lokken.

Volgens Appelqvist zou dat ook de boodschap van Myrdal zijn geweest in de huidige periode. Onderschatting van de rol van subjectieve verwachtingen en overschatting van het belang van monetair beleid zijn onderdeel van een vicieuze cirkel die van kwaad naar erger voert. Wij zouden daaraan willen toevoegen dat Myrdal waarschijnlijk ook zou zeggen dat de geschiedenis zich nooit herhaalt, dat steeds opnieuw empirisch onderzoek noodzakelijk is en dat ieder beleidsadvies gebaseerd is op poli- tieke keuzen. Myrdal zou ook zeggen dat een goede econoom geen modellen probeert te bouwen die altijd en overal waar zijn. Zijn adviezen zijn gebonden aan plaats en tijd. Misschien is dat de reden dat goede economen vergeten worden.